

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Братішко Ю. С.

Національний фармацевтичний університет

bratishko@i.ua

Вступ. Глобалізаційні та інтеграційні процеси в економіці України загострюють проблематику соціально-економічної безпеки (СЕБ) підприємств, дослідження якої є досить новими, але все більш актуальними.

Метою дослідження є формування переліку показників оцінки СЕБ фармацевтичних підприємств (ФП).

Методами дослідження були аналіз, синтез, таксономічний аналіз.

Результати дослідження. Рівень СЕБ ФП – це комплексна оцінка стану використання ресурсів за складовими СЕБ підприємства. Функціональні складові СЕБ ФП – це сукупність основних напрямків його безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом. Система СЕБ ФП – це комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних та пропагандистських заходів, спрямованих на реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх ризиків та загроз, яку можна оцінити за певним комплексом індикаторів (показників). Оцінку рівня СЕБ ФП доцільно проводити за методикою, яка передбачає її визначення за функціональними складовими СЕБ ФП.

Перелік показників СЕБ ФП за функціональними складовими є таким.

1. Рівень організаційно-методичного забезпечення системи СЕБ ФП нами оцінено за такими показниками (параметрами, індикаторами): наявність служби безпеки ФП; рівень методичного забезпечення діяльності служби СЕБ ФП; рівень матеріально-технічного оснащення служби СЕБ ФП; наявність розробленої Політики СЕБ ФП; наявність на ФП систем спостереження; наявність на ФП контрольно-пропускного режиму.

2. Рівень складової якості нами оцінено за такими параметрами: наявність у підприємства сертифікатів міжнародних стандартів якості; наявність сертифікатів належних практик GxP; впровадження принципів TQM; наявність розроблених Керівництв процесів та Стандартних робочих методик за всіма бізнес-процесами на підприємстві.

3. Рівень техніко-технологічної безпеки ФП нами оцінено за такими параметрами: ступінь відповідності техніки, яка застосовується на підприємстві, сучасним світовим аналогам; рівень морального старіння технологій; кількість порушень технологічної дисципліни; клас енергозбереження устаткування; клас пожежної безпеки у виробничих підрозділах підприємства; рівень ритмічності

виробництва; коефіцієнт оновлення основних виробничих засобів; рівень завантаження виробничих потужностей; коефіцієнт зносу основних виробничих засобів; динаміка обсягів виробництва в діючих цінах; питома вага виробництва у ВВП; вікова структура парку машин і устаткування.

4. Рівень виробничої безпеки на ФП за використовуваною нами методикою визначається за допомогою таких показників, як: питома вага робочих місць із нормальними умовами праці; кількість нещасних випадків на виробничих ділянках; кількість виробничих аварій; темп зміни витрат, спрямованих на запобігання або зменшення дії на персонал небезпечних виробничих факторів; темп зміни витрат на забезпечення електробезпеки на підприємстві; темп зміни витрат на забезпечення пожежної безпеки на підприємстві; кількість втрат робочого часу через тимчасову непрацездатність персоналу; рівень автоматизації виробничих процесів; наявність впровадженої системи управління промисловою безпекою та охороною праці; рівень санітарно-гігієнічної безпеки; рівень кваліфікації виробничого персоналу.

5. Рівень кадрової безпеки ФП нами оцінений за допомогою наступних показників: коефіцієнт плинності кадрів; вікова структура персоналу; освітня структура персоналу; професійно-кваліфікаційна структура персоналу; рівень продуктивності праці; кількість випадків розкрадання матеріальних цінностей на підприємстві; кількість випадків зловживання службовим положенням; рівень задоволеності персоналу існуючою корпоративною культурою та психокліматом на підприємстві; рівень задоволеності персоналу існуючою системою мотивації у компанії; рейтинг підприємства як працедавця; коефіцієнт кар'єрного зростання; рівень ефективності навчання персоналу; рівень соціальної забезпеченості та захищеності персоналу; рівень витрат на розвиток персоналу; рівень творчо-інноваційних видів робіт у роботі персоналу; кількість фактів нецільового використання персоналу; наявність на підприємстві системи адаптації персоналу; наявність на підприємстві облаштованих місць для емоційного та психологічного розвантаження співробітників; рівень конкурентоспроможності заробітної плати персоналу.

6. Рівень інноваційно-інтелектуальної безпеки на ФП визначений за допомогою таких показників: темп зростання вартості нематеріальних активів підприємства; питома вага працівників-інноваторів; питома вага працівників, які мають вчене звання, науковий ступінь; темп зростання кількості застосованих раціоналізаторських пропозицій; питома вага працівників, які мають дві та більше вищої освіти; кількість створених об'єктів інтелектуальної власності; кількість отриманих авторських свідоцтв; кількість отриманих патентів; кількість започаткованих інноваційних проектів; кількість реалізованих

інноваційних проєктів; частка НДДКР у загальному обсязі робіт; рівень впровадження інноваційної продукції.

7. Рівень інформаційної безпеки ФП за використовуваною методикою оцінки СЕБ оцінюється на підставі наступних параметрів: наявність системи авторизованого доступу до інформації; кількість випадків навмисного знищення інформації; кількість випадків фальсифікації інформації; кількість випадків витікання інформації; питома вага працівників, які мають доступ до комерційної інформації; рівень застосування антивірусних комп'ютерних програм; рівень застосування системи резервного копіювання; рівень повноти інформації, що є в розпорядженні особи, яка приймає рішення, і обсягу інформації, необхідної для ухвалення обґрунтованого рішення; рівень достовірності вхідної інформації; рівень впровадження стандартів кібербезпеки на підприємстві.

8. Рівень екологічної безпеки ФП оцінений за допомогою таких показників: рівень впровадження екологічних стандартів; рівень використання ресурсозберігаючих технологій; участь у реалізації регіональних екологічних проєктах та програмах; рівень своєчасності сплати екологічних податків та зборів; рівень витрат на утилізацію відходів виробництва; рівень витрат на природоохоронну діяльність; рівень витрат на екологічний аудит та екологічне страхування.

9. Рівень інвестиційної безпеки ФП нами оцінено за такими показниками, як: коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів; коефіцієнт інвестування; термін окупності інвестицій за реалізованими інноваційними проєктами; темпи зростання розміру реінвестицій; співвідношення фактичного і необхідного обсягу інвестицій.

10. Рівень фінансової безпеки ФП визначено нами за такими показниками: розмір власного оборотного капіталу підприємства; коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами; коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості; коефіцієнт автономії; коефіцієнт кредиторської заборгованості; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт обіговості активів; коефіцієнт обіговості власного капіталу; рівень рентабельності продажів; рівень рентабельності виробництва.

11. Рівень логістичної безпеки ФП оцінений за допомогою таких показників: рівень логістичних витрат; своєчасність виконання договірних зобов'язань; ефективність логістичного ланцюга.

12. Рівень маркетингової безпеки ФП оцінений за допомогою таких показників: рівень конкурентоспроможності продукції; рівень маркетингових витрат; частка ринку підприємства.

13. Рівень політико-правової безпеки ФП оцінений за допомогою таких показників: кількість порушень юридичних прав підприємства та його

працівників; питома вага сплачених штрафних санкцій у загальній сумі зобов'язань за господарськими договорами підприємства; частка витрат на юридичне забезпечення діяльності підприємства у виробничих витратах; кількість розміщених держзамовлень; наявність податкових пільг; рівень інфляції в країні; кількість змін положень чинного законодавства з питань власності, господарського і трудового права, оподаткування тощо у поточному періоді.

14. Рівень силової безпеки ФП оцінений за допомогою таких показників: кількість випадків порушення фізичної та моральної безпеки персоналу підприємства; кількість випадків порушення збереженості майна підприємства; наявність випадків рейдерства; кількість випадків промислового шпіонажу.

За допомогою таксономічного аналізу нами розраховані інтегральний та комплексні показники кожної складової СЕБ ФП.

В умовах побудови ефективної системи СЕБ та забезпечення збалансованості всіх її складових необхідним є запровадження на ФП практики систематичного моніторингу рівня зазначених індикаторів та впровадження заходів з управління їх рівнем.

Висновки. Оцінена соціально-економічна безпека ПАТ «Монфарм» за такими складовими: складова організаційно-методичного забезпечення системи соціально-економічної безпеки підприємства; складова якості; техніко-технологічна складова; виробнича складова; кадрова складова; інноваційно-інтелектуальна складова; інформаційна складова; екологічна складова; інвестиційна складова; фінансова складова; логістична складова; маркетингова складова; політико-правова безпека; силова безпека.

Аргументовано доцільність функціонування системи моніторингу рівнів соціально-економічної безпеки підприємства, що представляє собою постійно діючий механізм контролю та спостереження за ефективністю діяльності підприємства та спрямований на покращення результативності його діяльності. Визначено напрями, обґрунтовано функції та висунуто умови функціонування блоку управління рівнем соціально-економічної безпеки підприємства, ефективне функціонування якого забезпечить своєчасність та об'єктивність оперативних управлінських рішень щодо регулювання рівня соціально-економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Посилкіна О. В. Соціально-економічна безпека: навчальний посібник : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей / О.В. Посилкіна, Ю. С. Братішко.– Х. : НФаУ, 2019. – 143 с.